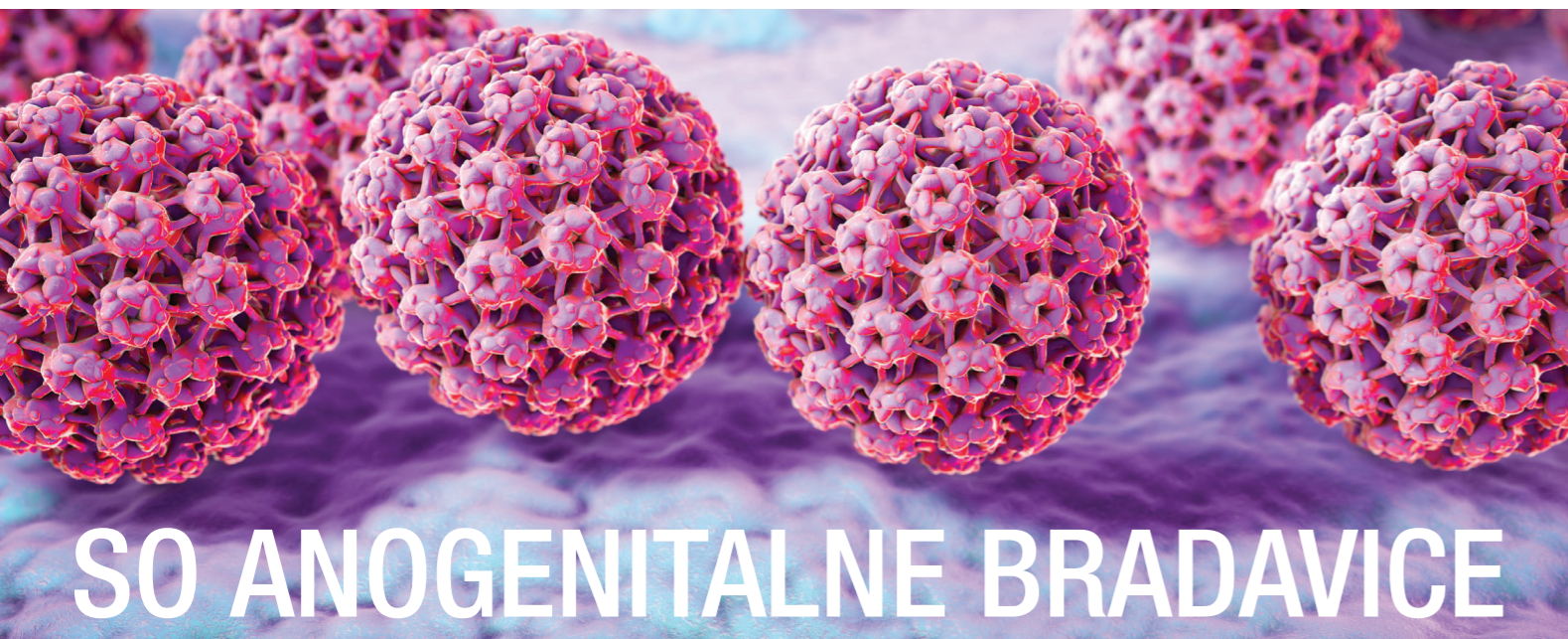

Spolno prenosljive okužbe in druge bolezni na spolovilu so občutljiva tema, včasih kar tabu. Tesno so povezane z najintimnejšimi vprašanji, odnosom do lastnega telesa in partnerstva, pogosto vzbujajo strah in sram. Težave nekateri težko priznajo celo sebi, kaj šele zdravniku. Marsikdo ne ve, da je dermatovenerologija medicinska specialnost, ki se poleg kože (dermatologija) ukvarja tudi s spolno prenosljivimi okužbami (venerologija). Najpogostejša spolno prenosljiva okužba, ki jo zdravimo dermatovenerologi, so bradavice na področju spolovila in zadnjika oziroma anogenitalne bradavice.

Piše: **Vesna Tlaker**, dr. med., spec. dermatovenerologije, Estetika Medart, Ljubljana

SO ANOGENITALNE BRADAVICE res dokaz nezvestobe?

Anogenitalne bradavice se na koži pojavijo kot izrastki okrogle ali ovalne oblike, podobne barve kot okolica, lahko so svetlejši ali temnejši. Bradavice imajo ravno ali resičasto površino, ozko ali široko bazo. Običajno so velike od nekaj milimetrov do centimetra, redkeje več. Včasih bolijo ali srbijo, a večinoma jih ne čutimo. Če so večje, so lahko zelo moteče, povzročajo draženje in krvavitve. Anogenitalne bradavice se pojavijo na koži zunanjega spolovila in okrog analne odprtine, pa tudi na sluznici vulve, nožnice, penisa in zadnjika. Prenesejo se lahko na ustno in žrelno sluznico ter sluznico zgornjih dihal.

Neposredna ali posredna okužba

Anogenitalne bradavice povzročajo človeški papilomavirusi (HPV), ki so velika skupina virusov z več kot 200 različnimi genotipi. Vsem genotipom HPV je skupno, da okužijo vrhnji sloj kože ali sluznic in se tam razmnožujejo. Nekateri virusi pri tem tvorijo značilne vidne spremembe – bradavice, nekateri pa ne. Genotipi virusov se med seboj razlikujejo

po tropizmu – nagnjenosti, da okužijo določeno tkivo ali telesno regijo. Tako nekateri genotipi okužijo kožo, drugi sluznico, tretji oboje. Nekateri genotipi se bolje »počutijo« na hladnejših delih telesa, kot so roke ali stopala. Ti povzročajo splošno znane navadne bradavice. Nekateri genotipi HPV so povezani z nastankom določenih vrst raka, zlasti raka materničnega vratu. Skoraj vse primere anogenitalnih bradavic povzročata genotipa HPV 6 in 11, ki nista povezana z nastankom raka.

Nezvestoba ni nujno vzrok

Na splošno se lahko s HPV okužimo z neposrednim stikom, npr. pri rokovanju (bradavice na rokah) in spolnem stiku (anogenitalne bradavice), ali s posrednim stikom, npr. na tleh javnih kopališč, savn ali garderob. Vsak genotip HPV ima svoj običajni način prenosa. Genotipi HPV, ki povzročajo anogenitalne bradavice, imajo najraje toplo, vlažno genitalno področje, dobro uspevajo tudi v ustni votlini ali zgornjih dihalih. Zato se najpogosteje okužimo s spolnim

stikom, vendar pa ta za prenos ni nujen. Redek, a mogoč, je tudi posredni prenos z rokami ali s predmeti. Poleg tega se lahko na področju okrog spolovila pojavijo bradavice zaradi okužbe z genotipi HPV, ki sicer povzročajo bradavice na rokah ali stopalih, in jih po videzu ne moremo ločiti od »pravih« anogenitalnih bradavic. Pacienti vprašanje načina okužbe v ambulanti pogosto načnejo, saj je marsikdaj pod vprašajem partnersko zaupanje. Zaradi bradavic ni treba delati partnerske drame, saj prenos bradavic ni izključno spolni. Nekateri ljudje so lahko okuženi s HPV, pa nimajo vidnih bradavic, tako da se lahko okužijo od partnerja, ki nima vidnih bradavic.

Učinkovito odstranjevanje

Vzročnega zdravljenja, ki bi odpravilo okužbo, žal ne poznamo. Vidne bradavice odstranjujemo z zamrzovanjem s tekočim dušikom, s segrevanjem (pogovorno imenovanim »žganje«) z elektrokoagulacijo, laserjem ali radiofrekvenco. Uporabljamo lahko različne lokalne pripravke v obliki tekočin ali premazov, ki vsebujejo zdravilne učinkovine, kot je podofiloks. Od zdravil pri nas najpogosteje uporabljamo kremo, ki vsebuje imikvimod. Za operacijo (izrez) bradavic se odločimo le redko, pri zelo velikih bradavicah. Pri razširjenih bradavicah na sluznici nožnice ali zadnjika je praviloma potrebna laserska odstranitev v splošni anesteziji in poseg poteka v bolnišnici. Načine zdravljenja pogosto med seboj kombiniramo.

Za odpravo bradavic je le redko dovolj en sam obisk pri zdravniku. Kljub temu, da vidne bradavice odstranimo, lahko virus vztraja v navidezno zdravi koži. Zaradi tega bradavice, kljub temu da jih popolnoma odstranimo, ponovno zrastejo. Včasih se to zgodi hitro, po tednu ali dveh, včasih pa ponovno zrastejo šele po več mesecih navidezne ozdravitve. V praksi zdravljenje bradavic običajno traja nekaj mesecev, pri čemer najpogosteje kombiniramo zamrzovanje s tekočim dušikom in kremo, ki vsebuje imikvimod.

Bradavice so bolj odporne na zdravljenje in se pogosteje ponavljajo pri ljudeh z motnjami imunosti in ob jemanju določenih zdravil, včasih pa se iz nepojasnjene vzroka trdovratno ponavljajo pri sicer povsem zdravih ljudeh. Bradavice, ki ponovno zrastejo, je treba odstranjevati sproti, saj tako zmanjšamo možnost širjenja in rasti bradavic, pa tudi prenosa bradavic na druge.

Zaščita tudi s cepljenjem

Kondom je zelo zanesljiva zaščita pred večino spolno prenosljivih okužb, kot so okužba s HIV, sifilis, hepatitis

Ponavljjanje anogenitalnih bradavic

Anogenitalne bradavice se lahko ponovijo tudi po uspešnem zdravljenju. Vzrok je lahko ponovna okužba, običajno pa ponovitvam botruje vztrajanje virusa v navidezno neprizadeti koži in sluznici. Edina učinkovita zaščita pred bradavicami je cepljenje.

Cepljenje je najzanesljivejši način preprečevanja anogenitalnih pravic. Pri nas je na voljo brezplačno za deklice v osnovni šoli, ne pa še za dečke.

B in C, gonoreja, klamidija in genitalne mikoplazme. Žal pa je kondom zelo slaba zaščita pred anogenitalnimi bradavicami. Da bi se okužili, nikakor ni potrebno, da bi bili zelo promiskuitetni, dovolj je en sam partner in nekaj smole. Najzanesljivejši način preprečevanja anogenitalnih bradavic, razen popolne spolne vzdržnosti, je cepljenje. Cepljenje proti HPV, ki pomeni izjemen napredek na tem področju, je v Sloveniji na voljo od leta 2006. Ščiti pred anogenitalnimi bradavicami in pred nevarnimi boleznimi, ki jih povzročajo v cepivo vključeni genotipi HPV. To so predrakave spremembe in rak materničnega vratu, ženskega zunanjega spolovila in nožnice ter zadnjika.

Brezplačno cepljenje za osnovnošolke

Sprva je bilo pri nas, tako kot drugod po svetu, v uporabi štirivalentno cepivo, ki je ščitilo proti štirim najpogostejšim genotipom HPV. Danes uporabljamo izboljšano, devetvalentno cepivo, ki ščiti proti devetim genotipom HPV. To cepivo ščiti proti sedmim najpogostejšim genotipom HPV, ki povzročajo raka materničnega vratu, nožnice, zunanjega ženskega spolovila, penisa in zadnjika. Hkrati to cepivo ščiti pred okužbo z genotipoma HPV 6 in 11, ki povzročata več kot 95 % anogenitalnih bradavic. Potrebna sta dva odmerka cepiva, najbolje je ceptiti pred začetkom spolne aktivnosti. Iz držav z dobro precepljenostjo proti HPV prihajajo odlični podatki o upadu s HPV povezanih bolezni. Cepljenje je trenutno pri nas brezplačno za deklice v osnovni šoli, upamo pa, da bo kmalu brezplačno na voljo tudi dečkom. Cepijo se lahko tudi odrasli, zanje je cepljenje na voljo v ambulantah Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Cepljenje zaščiti pred okužbo, ni pa to zdravilo za bradavice ali raka, potem ko je bolezen že prisotna. Če je oseba pred cepljenjem že okužena z določenim genotipom HPV, pa jo lahko cepivo še vedno zaščiti pred preostalimi genotipi, ki jih vsebuje cepivo.

Viri:

1. Cubie HA. Diseases associated with human papillomavirus infection. *Virology* 2013;445(1-2):21-34.
2. Poljak M. Review of 20 years of HPV research in Slovenia. *Acta Dermatovenerol Alp Panonica Adriat* 2011;20(3):99-112.
3. Tlaker Žunter V, Košorok P, Bunič M, Sojar Košorok N. S človeškim papilomavirusom povezane benigne in maligne spremembe moškega spolovila in zadnjika. *Med Razgl* 2014;53 Suppl 6: 221-226.
4. Doorbar J, Quint W, Banks L, Bravo IG, Stoler M, Broker TR, et al. The biology and life-cycle of human papillomaviruses. *Vaccine* 2012;30 Suppl 5:F55-70.